

Іван ПИВОВАР.

Моє рідне село

(Продовження. Поч. в №№ 86-87).

Ще один вітряк належав синові коваля Стасю Дзвіконському і стояв північніше нинішньої хмелесушарки. В післявоєнні роки дочка господаря Галина продала цього вітряка жителю Терентієва. А третій вітряк знаходився за селом, на полі біля дороги на Красносілля, за метрів двісті від повороту шляху. Ним володіли спочатку Феодосій Колядюк, який продав споруду Івану Шевчуку. Той згодом переселився у Милятин, а вітряк придбав німець Людвіг Арент. У 1940-му році Л. Арент виїхав в Німеччину, і в хатині, що він збудував біля вітряка, поселилась сім'я Михайла Грицеляка, галичанина, переселеного з прикордонної території біля річки Сян, захопленої тоді німцями. Вже під час окупації цього вітряка німці спалили. Окупанти заборонили користуватись вітряками. Але то були фашисти, а сучасні їх співвітчизники нам надають гуманітарну допомогу. Ми ж, на жаль, дожились до того, що ця допомога нам потрібна.

Проте тоді наші люди мололи зерно жорнами, підключеними до маневів — кінних приводів до молотарки. Ці пристрої замінили вітряки. Хліб всі селяни пекли вдома, а борошно на пироги мололи у водяному млині у Воскодавах або ж у парових у Гоці. Нагадаю, селяни тоді жили бідно, тож пироги пекли лише на Великдень, Коляди та інші великі свята.

Сільська влада

Керівником влади у селі був старшина — а за панської Польщі солтис. Його обирали на сході села прямим голосуванням. Керівнику підпорядковувались десятники, як правило, один на вулицю, вони передавали розпорядження чи вказівки влади населенню. Одним з перших старшиною в Чудниці був Яків Подобайло, строгий чоловік, якого боялися не тільки діти, а й парубки: він міг накрутити вуха будь-якому бешкетнику в селі.

У першу світову війну старшиною був Микола Шевчук, прозваний по-вуличному Миколайком. Про його діяльність я чув від старших людей. Зокрема, розповідали, як у 1918 році німецький шпигун хитрістю зумів видурити у старшини чисті листи з печатками, за що того мало не розстріляли.

За панської Польщі, з 1920 року, солтисом у Чудниці став Іван Бенедюк, грамотний селянин. Пам'ятаю і час, коли солтисом обрали мого батька, Олексія Пивовара. У батька була сумка для поштової кореспонденції. Щопонеділка йшов на «поседзене» — засідання. Тоді солтис виконував обов'язки і листоноші: у чималій сумці приносив в село із Гощі листи та газети.

Батько багато читав преси та різної літератури, розбирався в політичній ситуації в світі. А ще був твердим прибічником соціальної справедливості, за що поляки вважали його прихильником більшовиків. Проте доля розпорядилась так, що батько загинув від рук більшовиків.

Наша сім'я

До того, як батько з сім'єю переселились на хутір «за річку», ми жили в хаті, збудованій там, де нині знаходиться оселя Тетяни Деми. Однак ця хата згоріла під час пожежі і родина побудувала другу оселю на місці, де живе нині Дмитро Пивовар, а звідти вже вибрались на хутір. Бабусі Тетяни я не пам'ятаю. З нами жив дід Антон, батьків батько. Він займався виправкою шкір, був добрим кушнірем. Тоді люди тримали багато овець, шили багато кожухів. Такої одежі, як куфайка, тоді не було. Куфайками оділи людей вже «совєти». Дід Антон добре заробляв за свою роботу. Вона була тяжкою, але мусив він її виконувати, бо сім'я наша була велика. У батька було чотири сестри: Марія, Ярина, Соломія і Ганна.

За часів панської Польщі та дівка йшла заміж, за якою давали в придане поле. Немає поля — справа трудніша. Скільки в діда було землі, не знаю. Знаю, що вся сім'я тяжко працювала, аби прикупити поля. Пам'ятаю, як виходили тітки заміж. Наприклад, за Соломією дали в придане гектар землі і ділянку лісу.

Від діда господарство перейшло до батька. На той час у батька було нас, дітей, четверо. Добре пам'ятаю, що батько хотів купити поле, а вартість гектара землі щороку збільшувалась і в 1936 році сягнула 1200 злотих. Щоб мати таку суму, треба було вгодувати 6-7 великих бугаїв. У 1939 році наша сім'я мала 5,5 гектара ріллі та 2,5 гектара сінокосу. Вона складалась з шести осіб: дід Антон, батько Олексій, мати Софія, мої брати Микола, Володимир та я, а сестра Надія вже була заміжня за Григорієм Шолодьком.

Моя мати — з родини Марка Гнатуса, цього діда та бабусі по матері я не пам'ятаю. Однак відомо, що дід Марко був заможним господарем. Один з його синів, Федір за часів панування Польщі обіймав посаду війта гміни. Гнатусі свій добробут заробляли тяжкою працею. Наприклад, в жнива вдень працювали в полі, а вночі молотаркою молотили зернові. Раннього ранку дід будив всіх у домі, щоб попорати худобу і скоріш — в поле.

Якось дід задумав поїхати в Київ. Прибувши в столицю, пішов у Печерську Лавру, помолився там, як і годилося християнину. А ще купив для церкви у Гощі (в Чудниці її не було) дві металеві фаренги. Ці фаренги і досі знаходяться в Свято-Михайлівському храмі райцентру.

(Далі буде).